



Политичка сцена Србије добија још једну странку [1](#). С обзиром како се у Србији лако формирају и региструју политичке организације и колико их много има, ова вест не би изазвала никакву посебну пажњу. Међутим, пошто нову партију стварају Томислав Николић и Александар Вучић, аутор овог текста није могао да одоли изазову да не напише коментар, уз наравно сву одговорност за евентуалне погрешне опсервације и прогнозе.

Хоће ли Николић добити "лиценцу"?

Како је сам Томислав Николић истицао у многобројним изјавама медијима, један од разлога што оставља радикале и оснива нову странку, јесте жеља да се коначно освоји власт и утиче на будућност Србије. Наводно, док је био у СРС-у, то није било могуће, јер са њима нико није хтео да прави коалицију. На седници Централне отаџбинске управе СРС-а, која је била сазвана ради његовог формалног искључења, изјавио је да је "странка основана да побеђује, да буде на власти, а не да буде у опозицији [...]". Све пролази поред нас, ми гледамо, кукумавчимо, лелечемо, почели смо и да кунемо. Шта смо урадили, шта можемо да урадимо?" [2](#) Да, то је заиста тако, странка се оснива да освоји власт, и ту је Николић у праву. Ипак, случајно или намерно, заборавио је да спомене, да је СРС у једном периоду, од 1998. до 2000. године, била на власти у коалицији са СПС-ом и ЈУЛ-ом, и то док је странком руководио Војислав Шешељ. Када је оснивач и идеолог странке отишао у Хаг, за пет година Николићевог фактичког управљања партијом, одржано је неколико парламентарних избора и сваки пут радикали би остајали "кратких рукава". Ових дана и недеља, Николић се досетио да се то дешавало понајвише због њих самих, и тако је (не)свесно преузео тумачења водећих "независних" медија у Србији, да са "ружним,

злим и прљавим" радикалима нико неће да дели власт и одговорност. Вероватно да и у томе има "зрна" истине. Међутим, он и његови следбеници пренебрегавају једну одлучујућу чињеницу која се тиче српске политичке сцене. Данас је већ "јавна тајна", коју нико и не покушава да оповргне, да су од петог октобра 2000. године, па надаље, страни фактори (САД и водеће западноевропске земље, преко својих формалних и неформалних представника) одлучујуће утицали на састав и "дизајн" сваке српске владе. Другим речима, у рукама америчког, британског и других амбасадора, налазио се својеврсни "хатишериф" којим се "аминовала" српска извршна власт. И 2004. и 2007. године, Војислав Коштуница је сваки пут добро поразмислио о евентуалном постизборном савезу са радикалима. Међутим, од те замисли се одустајало највероватније из два разлога. Прво, страном "одобрење" за такав подухват није се могло очекивати, јер СРС никада није била по "укусу" западних "пријатеља".

Друго, и да се поступало насупрот њиховим жељама, западни ментори увек су били у прилици да запрете и уцењују Коштуницу са брзим признањем Косова, под изговором да се у Србији обнавља агресивни национализам који угрожава "напаћене" Албанце. Пошто Коштуница никада није хтео да ризикује, да се баш за време његовог мандата деси тзв. косовска независност (а на крају му се управо то и догодило, и ту је један од разлога његове садашње љутње на Запад), комбинација са радикалима је одувек била исувише рискантна. Догађаји након 17. фебруара, управо потврђују ову претпоставку. Када су САД и водеће земље ЕУ признале тзв. Косово, и када је отпао један од елемената за уцењивање, након мајских парламентарних избора, народњачка коалиција и радикали су се врло брзо, практично за два дана, договорили око свега. Како су се ствари касније одвијале свима је познато...

Пошто се и овај пут, приликом формирања владе, није могло без америчке "асистенције", многи су преко ноћи окренули ћурак. Социјалисти су добили "индулгенцију" од Брисела, господин Палма је још раније говорио да се патриотизам не може сипати у тракторе, па је под директним покровитељством страних чинилаца, свој живот започела и ова "жуто-црвена" влада. Томислав Николић, човек у доби од педесет шест година и са осамнаест година политичког стажа, опет је морао у опозицију. У међувремену, ухапшен је Радован Караџић, организован је протестни митинг доста скромних размера, Николић је одржао прилично конфузан говор, његове реакције на све што се тада дешавало биле су доста суздржане (изузев делимично на реторичком плану) – једном речју, "видело се из авиона", да му је у радикалској причи "већ свега преко главе" (после смо сазнали да је Шешељу у мају нудио оставку).

Касније, када се већ десила радикалска "фисија", сви Николићеви кораци били су усмерени ка пажљивом опипавању пулса оних који у Србији "ведре и облаче", и пружају или ускраћују "ферман" за формирање извршне власти. Контроверзни

контакт са америчким амбасадором, похвале британског амбасадора на његов рачун, изјаве из Николићевог табора, да "Србија не сме имати непријатеље у свету" [3](#) јасно говоре о његовој намери, да и он коначно постане "прихватљив". Тако је, чини се, почео процес и Николићевог "лиценцирања" код западних дипломатских представника. Од тога како ће се Српска напредна странка понашати у будућности (хоће ли бити довољно енергична у "евроентузијазму", хоће ли једним оком зажмурити на федерализацију Србије, хоће ли ређе спомињати проблем Косова и Метохије), зависи добијање ове "фаталне" лиценце.

Пластелин и водоник

Својевремено сам доста писао о томе како поједини "независни" медији, као што је дневни лист "Блиц" попут мале деце са пластелином, обликују свест "демократских гласача". Писање ових и других сличних новина, може се описати са две речи – индоктринација и мобилизација. Увек када је било "критично" (председнички избори, проглашење независности тзв. Косова, мајски избори), "Блиц", "Данас", "Дневник" и "РТВ Б 92" и други медији, недвосмислено су "едуковали" грађанство и повлачили уочљиву црту – на једној страни су фини и углађени европејци, будућност и светле перспективе, док су с друге стране, примитивни радикали и "народњаци", беда, санкције, пијани Руси, једном речју, јад и чемер. И вредело је. У другом кругу председничких избора, захваљујући и приљежности оваквих гласила, Борису Тадићу је "намакнуто" неких стотинак хиљада гласова вишка. Када су косовски Албанци прогласили тзв. независност, јавно мњење је максимално анестезирано причом да је у питању "реалност".

Уочи мајских избора, уз врховни слоган "Европа или смрт", и уз тактичко толерисање СПС-а, "избоксована" је танка "роевропска" већина. И ништа не би било чудно, да су "истине" ових медија остале утиснуте само у свести "демократске" Србије. Међутим, изгледа да су се последице ове информативне "радијације" почеле испољавати и код појединих радикала. Несумњива је истина исказ руског теоретичара Александра Неклесе, да "владати данас – све чешће значи држати примат у индустрији идејне и семантичке продукције". [4](#) А пошто је у Србији, велика већина медија успешно поставила вредносни стандард (у ствари, стереотип), да бити радикал истовремено значи и бити глуп, необразован, затуцан, безуб и неокупан, неки од нижих и виших функционера СПС-а почели су да осећају нелагоду што припадају највећој странци у Србији. Вероватно их је посебно болела чињеница што су њихови гласачи тзв. транзициони, а додали бисмо и национални губитници (прогнана лица), док се код "демократа" окупљају глумци, музичари, спортисти, режисери – медијски "крем" српске јавне сцене.

У правцу јасног дистанцирања од своје изборне базе, прва је кренула "фенси" Маја, градоначелница Новог Сада. Знатно измењен имиџ, многобројни концерти, естрадне манифестације и беспоговорна подршка фестивалу Егзит, живи су доказ очајничког напора ове "еманциповане" (данас бивше) радикалке, да што више личи на своје политичке конкуренте из Демократске странке. Након тога, због наводно многобројних обавеза у граду (добар штос!) све се мање појављивала на скуповима радикала, да би се на крају, током председничких избора почетком ове године, потпуно дистанцирала од Томислава Николића и СРС-а. Након тих избора, а поготово после мајских, у главама многих радикала почеле су се врзати сличне идеје. Пример СРС-а, који се на време престојио и поделио леп "колач" са демократама, још више је неке појединце поколебао. Николића можда понајвише.

Тражио се и чекао повод за напуштање "радикалске лађе". Подносити оставку на функције у странци због дате речи Ђелићу и Тадићу, да ће радикали гласати за ССП ако се усвоји њихов амандман, слаб је изговор за одлазак из СРС-а. У Србији нема политичара који није некоме нешто обећао и касније то обећање прекршио. И никоме није "пала круна с главе". Уосталом, Николић се могао позвати на чињеницу да је у странци прегласан на демократски начин. Међутим, медији су "буру међу радикалима" вешто "упаковали" у причу о "поремећеном" Шешељу који кињи и малтретира Николића. Ако је Шешељ заиста имао маћехински однос према свом заменику, саборцу и куму, Николић је имао много пута прилику да раније изађе из целе приче и самостално заплови политичким водама. Али, није поента у одласку из странке (Николић на тај чин има апсолутно право), већ у тренутку када се то чини и у могућим ефектима.

Моменат за цепање радикала и формирање нове партије изабран је у најгоре могуће време. Србија се управо "пара" по многим шавовима. Покушај њене федерализације, кроз изгласавање војвођанског статута, може се претворити у бесповратан процес фрагментације и нестајања са политичке мапе Европе. Отимачина Косова и Метохије елегантно се гура у други план, прећутним прихватањем Еулекса и остављањем Међународном суду правде да даје необавезно мишљење о правној заснованости сецесије (узгред, тај суд може да "просуђује" једну, две, три године...). Привредни показатељи, "напумпани и нашминкани", утерују зебњу у срце, док светом хара финансијска криза. Шта ће моћи паметно да кажу и делотворно да учине, у вези тих проблема, функционери Српске напредне странке, када ће им у наредном периоду главне прекупације бити изградња партијске инфраструктуре и како обезбедити страначке просторије у унутрашњости и новац за издржавање?

Без Вјерице Радете, Наташе Јовановић и других, који су склони лакој употреби тешких речи, напредњаци ће вероватно изгледати допадљивије јавном мњењу које обликују гласила склона ДС-у. И можда ће имати који проценат више гласова на следећим изборима. Али, нова странка нема, нити неку свежу идеју, нити идеологију. Пароле типа "бољи живот за све грађане Србије, борба против криминала и корупције или очување интегритета Србије" постале су отрцани слогани, општа места, испод којих се може потписати скоро свака странка, укључујући и ДС или Г17 плус. Војислав Шешељ је формулисао нешто што личи на идеологију, на један целовит поглед на свет, без обзира на то што се његовим схватањима може много тога замерити.

Ако оставимо на страну горе наведене фразе, шта ће дакле бити идеологија СНС-а? По свему судећи, ништа. Нова странка биће медијски дотерана, упростојена, фино дизајнирана, али, без неке јасне и целовите визије која ће је носити кроз политички живот Србије, она ће бити попут водоника – без боје, мириса и укуса. Или ће бити као пластелин – улазиће у сваки постојећи калуп. Када буду требали гласови сиротиње, челници СНС-а заостриће тзв. социјалну реторику. Када буду зафалиле паре за странку и појави се потреба да се заштити "свет капитала", лидери странке кафенисаће са тајкунима. На спољнополитичком плану, Русима ће се "намигивати", а на Запад "окретати кормило" (или обратно). Једном речју, биће то политика без компаса, сачињена од свакодневних ситних и крупних компромиса, а све зарад наводне добробити "наше деце". Уосталом, ево шта је Александар Вучић одговорио на питање новинара, шта ће бити идеологија СНС-а: "Радије бих користио реч идеја. Наша је идеја да живимо у нормалној земљи пристојних људи [...]. Хоћемо да разговарамо са свима у свету, да не будемо кужни и шугави" [...]. [5](#) Употребљени термини као да су преузети са сајта Б92 или из Пешчаника

. Вучићева идеја се своди на координисану примену психијатрије (нормална земља!), педагогије (пристојни људи!) и хигијене (без кужних и шугавих!). Да су Срби поодавно ненормални, непристојни и шугави, односно руља која заслужује пацификацију, већ дуже време пропагирају појединци, организације и медији тзв. друге Србије. Стога је изненађење да такве термине користи дојучерашњи радикал. Ипак, надајмо се да је у питању само Вучићева импулсивност и брзоплетост.

Неки добронамерни и умни људи још су раније сугерисали руководству СРС-а, да пред офанзивним "евроентузијазмом" чија је врховна парола "Европа или смрт", осмисли алтернативну стратегију, да не бисмо били остављени на "брисаном простору" када једног дана Запад, зарад даљих интеграција, буде од нас тражио да се одрекнемо Косова и Метохије. Нажалост, сви водећи људи СРС-а (дакле, и они који су остали верни Шешељу) нису изгледа дорасли таквој мисији. Што се тиче самог Николића, њему је било најлакше да отцепи део странке и формира нову, јер ко ће се бавити тако заморним и досадним стварима као што су анализа и прогноза будућих глобалних трендова или промишљање савремених геополитичких и геоекономских промена у

свету. Недостатак алтернативне визије код њега, био је уочљив приликом оба сучељавања на председничким изборима са Борисом Тадићем (2004. и 2008. године). Покушао је да се надмеће са њим око тога ко је већи европејац и кога ЕУ жели више да види на власти. Била је то губитничка стратегија, јер Запад никада није имао дилему, и увек је јавно подржавао "демократског" кандидата кад год је то било потребно.

За разлику од велике већине људи који живе у Србији и мисле да је њен највећи проблем беспарица, аутор овог текста сматра да највећи српски проблем није мањак пара, већ мањак идеја. Паре се, како се испостави, увек нађу, било да се погура формирање владе, излобира неки пројекат или закон, или пак формира нова странка. Нажалост, Николић није човек нових идеја. Прича о Западу и Истоку, и две капије, можда је имала неког смисла 2004. године када је била лансирана. Данас, након свега, после свих националних понижења, отимачине Косова и Метохије, и тихог подстицања војвођанског сепаратизма, сматрати да је могуће нагодити се са САД и ЕУ, једнако је веровању да овца може наговорити вука да пређе у вегетаријанце. Ово апсолутно не значи да са Западом не треба трговати, напротив, треба трговати колико је то у нашем интересу. Али, трговина је једна, а партнерски односи, сасвим друга ствар.

Поред тога, уз све уважавање политичког талента Томислава Николића, он је ретко када самостално креирао и трасирао стазе политичког деловања СРС-а. Крајњи суд је увек доносио Шешељ. Зато се од Николића и не може очекивати некакав идејни новитет. У прилог овој тези иде и његова изјава на већ споменутој седници Централне отаџбинске управе, где прекорева своје бивше саборце речима: "...што ме не опоменусте на време да не причам о Европи и о Русији, него да причам само о Русији. Ја бих то поштовао, ја сам мислио да сте ви то једва дочекали". [6](#) Да је тешко без Шешеља, Николић је доказао задњих недеља, пошто је у многобројним изјавама стално противречио сам себи (прво је говорио да неће да буде у странци у којој је Драган Тодоровић, да би после изјављивао како цени његову искреност и поштење, затим је тврдио да неће уништавати СРС – јер, још нико није убијао своје дете, да би после у "Блицу" дао изјаву како за пет дана СРС више неће постојати, и све тако, по принципу – сам себе демантујем).

Заједничка тежња свих неуспешних режима који симулирају демократију јесте да створе себи тзв. системску опозицију. "Систем" који граде такви режими, обично одликују две битне особине – неправедна и често пљачкашка прерасподела националног богатства у корист малобројних појединаца, и потпуно занемаривање националних и државних интереса зарад добрих односа са светским центрима моћи (углавном су у

питању САД).

У том погледу, велике су сличности Русије Бориса Јељцина и Србије Бориса Тадића. У оба случаја, бити у "систему" значи прихватити без противљења наведене "тековине" транзиције, или, другим речима, дати сагласност и легитимитет постојећем стању економске зависности и ерозије државног суверенитета и интегритета. Јељцин је након прве војне кампање у Чеченији (1994-1996), практично "дигао руке" од те области, и она је до 1999. године, функционисала као de facto независна држава. Иначе је, током првих година своје владавине, поручио руским федералним јединицама, да "приграбе онолико суверенитета колико могу да га узму". Данас, у Србији, на разне начине, текућа власт "диже руке" од Косова и Метохије, и сем неких формалних гестова, ничим не показује да јој је стало до очувања територијалног интегритета. С друге стране, "великашима" у Новом Саду је речено отприлике исто оно што је својевремено поручио Јељцин локалним елитама у РФ. И тако смо добили статут.

У оба примера, руском и српском, власт, осим свог судства, полиције, привреде и медија, хоће да има и "своју" тзв. системску опозицију. Другачије речено, став "протестног електората (бирачког тела)" мора се каналисати кроз странке које неће доводити у питање основе социјалних и политичких односа који су се формирали током транзиције.

У Русији се, како је то лепо описао покојни проф. Александар Панарин, утемељила концепција владајућег централизма, а било је замишљено да се оформи двопартијски систем (десни центар В. Черномирдина, и леви центар И. Рибкина). Између ових замишљених полова моћи не би било никакве суштинске разлике, а у пракси, политички систем се кретао у правцу фактичког режима једне партије. [7](#)

У Србији, након петог октобра 2000. године, једина антисистемска партија је била Српска радикална странка (попут КПРФ у Русији), јер није прихватала неке од кључних потеза владајућих странака у сферама економије, спољне политике и безбедности. Последњих месеци, због принципијелног и бескомпромисног става око статуса Косова и Метохије, и заоштрене позиције и реторике наспрам водећих западних држава, у антисистемски блок су ушле и ДСС и Нова Србија. Антисистемска групација од 108 посланика у скупштини, која није хтела да прави било какав компромис око Косова, и стога ни да прихвати потписивање ССП-а, била је кохерентна све до оног кобног четвртка када је Томислав Николић обећао гласове радикала за ССП, уколико се прихвати фамозни амандман, који додуше побољшава документ, али је обавезујући за друге државе таман онолико, колико и мишљење Међународног суда правде.

Тог дана, Борис Тадић и ДС умало да добију "програмског близанца" у лику највеће политичке партије у Србији. Зато није чудило усхићење Божидара Ђелића у ТВ Дневнику, у четвртак увече, када је најавио нове односе у политичком животу Србије. Поента његовог наступа била је у поруци да су ето и радикали, коначно за Европу! Преведено, ово је у ствари значило, да су и радикали најзад схватили да је Борис Тадић у праву, да могу заједно и Европа и Косово, и да се без Европе никако не може просперирати. Тог четвртка, "систем" је био у прилици да у скупштини има подршку од преко 200 посланика, а "народњачка" коалиција је дошла у опасност да буде потиснута, због своје "тврдоглавости", на маргине политичке сцене у Србији. Међутим, на њихову срећу, Војислав Шешељ је на време стигао да "поквари" новоуспостављену "идилу" и "свенародни консензус" (треба се само присетити како су посланици ЛДП-а, тог четвртка, упорно тражили од владе да прихвати радикалски амандман – лукаво и мајсторски одиграна улога у изазивању расцепа у СРС-у!).

Данас, када се формира Српска напредна странка, Томислав Николић најављује да ће окосницу политичке сцене Србије сачињавати две велике "системске" странке, СНС и ДС, које ће се циклично смењивати на власти. Ако би се остварио такав сценарио, то би у Србији значило доминацију једне квазицентристичке "идеологије" са два "извршитеља" који би се такмичили у томе ко ће приљежније и правоверније да је реализује.

Многи ће бити изненађени трансформацијом бивших радикала. Њихов речник од сада ће бити политички коректан, "пристојан" и "учтив". Неће се више спомињати лопови, издајници и "војводе од Меридијан банке", не зато што лопова и издајника у Србији нема, већ зато што такве речи "парају уши". А то није "добро" за имиџ.

Да раскид са "прљавом" прошлошћу мора бити потпун, најбоље показује име нове странке. С обзиром да је Томислав Николић потекао у Народној радикалној странци и један њен део придружио Шешељевој партији, било је најлогичније да се новоформирана странка врати на то старо име. Не тако давно, Николић је говорио да је "радикал" најлепше политичко име у Србији. Међутим, да се бирачи наводно не би збуњивали са две радикалне странке (промашен аргумент при истовременом постојању и јасној разлици ДС-а и ДСС-а), одлучено је да се нова партија назове Српска напредна странка, што показује код Николића и његових сарадника, или непромишљену брзину, или немар за историјске чињенице. Бити скоро две деценије радикал, потом изаћи из странке и назвати себе напредњаком, било би исто као када би група звезда одлучила да оформи самосталну навијачку групу под називом "Гробари". Свако, ко макар делимично познаје српску политичку историју, зна јако добро да су напредњаци и радикали били два идејна и политичка антипода у некадашњој Србији, који су се међусобно огорчено борили за власт.

Сем имена, код нове странке је проблематичан и њен наводни идеолошки профил. Челници СНС-а своју странку смештају у умерену десницу или тзв. десни центар. Такво позиционирање доста смањује маневарску способност Николићевој партији, јер је тај део политичког спектра Србије већ добро попуњен, како са оним значајнијим странкама попут ДСС-а и Нове Србије, тако и са оним минорним (СПО и ДХСС). Да све буде интересантније, нова странка ће се отимати око гласова управо са оним партијама (ДСС и НС), са којима је тобоже спремна да након избора прави коалиције. Тако Александар Вучић каже, да ће СНС држати отворена врата Новој Србији и ДСС-у, да би се у следећој реченици похвалио како је Тома већ узео 25 одсто бирачког тела ДСС-а. [8](#)

Са геополитичког аспекта, за разлику од СРС-а и концепта интегралног српства, СНС ће више нагињати тзв. србијанству. Конкретно, то значи, да ће и напредњаци "србовати", али у строго одређеном оквиру – границама Републике Србије. Што се тиче Срба у РС, Црној Гори, Хрватској или Македонији, они ће се спомињати с времена на време, понајвише пред изборе, када ће бити драгоцени и тзв. пречански гласови.

Колико ће маратонци још трчати кругова?

Коначно, пошто политику не чине само идеологије и концепти, него и личности, ред је да се каже која реч и о двојици главних људи Српске напредне странке –Томиславу Николићу и Александру Вучићу.

У животу постоје ситуације или шансе које искрсну само једном. Човек их искористи или не искористи. Животну (политичку) шансу да стане на чело Србије, Томислав Николић је имао почетком ове године на председничким изборима. Руку на срце, пред први круг тих избора, и Николић, и остали радикали, уложили су огромну енергију да освоје што већи број гласова. Међутим, између два круга, уместо да појача своју кампању, Николић је скоро није ни имао (ако изузмемо шетње по земунској пијаци и породилишту, и митинг у "Арени", истоветан оном претходном).

За разлику од њега, Борис Тадић је у тих судбоносних десетак дана између два изборна круга, прокрстарио Србијом уздуж и попреко, и видело се "голим оком", да има више и снаге, и енергије, да напорну кампању изгура до краја. Дакле, Томислав Николић је

имао своју велику шансу, али је није искористио. Његова је лична и политичка трагедија што губи изборе и онда када освоји преко два милиона гласова, што је иначе одличан резултат. Имао је практично "одрешене руке", од Шешеља се дистанцирао колико је то било могуће (и пристojно), али, није вредело. Шансе да се понови таква прилика и такав резултат скоро су у домену теорије.

Ипак, врло брзо након председничких избора, Бог је опет "погледао Тому" и пружена му је још једна, искрено речено, "полуприлика" да стане на чело народних маса, и то током проглашења тзв. независности Косова, 17. фебруара. Била је то идеална ситуација за одважног и одлучног човека, иза којег, узгред речено, стоји преко два милиона бирача, да руководи народним незадовољством које се акумулирало у великим размерама, и покрене још један 5. октобар – овај пут са јасним националним и патриотским предзнаком. Могао се у тим ванредним околностима извршити притисак на Коштуницу да прекомпонује владу, уведе у њу радикале, евентуално и угледне нестраначке личности, и тако спречи државна и национална ерозија која је уследила наредних месеци. Али, Николић је одлучио да тог дана седи код куће. Искрено верујем да му је било тешко, као и сваком национално свесном грађанину ове земље.

Међутим, српски бирачи нису гласали за Николића да би заједно са њима патио или саосећао, већ да би их у критичним моментима предводио и усмеравао. 17. фебруара, када се пред очима милиона Срба одигравао завршни чин шиптарске сецесије, човек који је добио више од два милиона гласова, две-три недеље пре тога, могао је бити било где, на било ком месту, само не код своје куће, у папучама и собном мантилу. Пошто је и ту прилику "преспавао", он је своје шансе да постане одлучујући фактор у српској политици свео на минимум. "Национална" Србија, која се уздала у њега и поверила му свој глас на изборима, уместо окретног лидера који зна шта хоће и који увек размишља два корака унапред, добила је преопрезног, неодлучног и већ помало уморног политичара који је само говорио, говорио, говорио...

Народна енергија брзо се истопила, масе су поверовале да се ништа не може учинити, и као последицу смо добили тријумф тзв. проевропских снага, којима је до фундаменталних националних интереса стало као до лањског снега. Николић се сада нада, да ће без Шешеља и осталих "тврдих" радикала, доживети политичку ренесансу која ће резултирати освајањем власти. Ипак, неколико фактора му у том погледу не иду на руку. Прво, он је медијски и политички већ доста истрошен. Друго, ако не буде ускоро избора, и када га прође полет због оснивања нове странке, његов радни капацитет, воља и енергија, временом ће неумитно опадати. Треће, да би био у милости "демократских" медија, мораће да "смекшава" своју реторику наспрам ДС-а, а с друге стране, да би привукао антирежимске гласаче, мораће истовремено и да напада режим. Тако ће лако упадати у противречности и недоследности. Четврто,

судбина његове партије и њен рејтинг доста ће зависити не само од њега, већ и од два Војислава – Коштунице и Шешеља. Уколико Војислав Коштуница буде агилан као и до сада, ДСС ће заиста доспети у ситуацију да се бори да пређе цензус. Међутим, ако се ставе у погон сви интелектуални потенцијали ове странке, појача економски део "приче" и медијски капитализује доследност око питања КиМ-а, значајнијег преливања гласача у СНС неће бити. Што се тиче Шешеља, сваки његов "брзи" повратак у Србију, означавао би постепену консолидацију рејтинга СРС-а и истовремено слабљење СНС-а. Шешељеве организацијске способности, његов полемички и реторски талент (додуше, понекад и са примесам бруталности) надилазе и Николићев и Вучићев потенцијал. Шешељ обојицу одлично познаје, зна све њихове добре и слабе стране, и тешко је замислити како би било ко од њих двојице могао у неком хипотетичком телевизијском дуелу да парира бившем шефу.

У погледу Александра Вучића ствари стоје нешто другачије него код Николића. Дobar говорник, један од најбољих познавалаца маркетиншких техника међу политичарима и марљив "теренски радник", задњих је недеља "поштено" девалвирао свој политички лик и дело. У скоро дводеценијској историји модерног српског вишепартизма, није још забележено, да се неки високи функционер странке, тако упорно недељама крије од јасног и недвосмисленог изјашњавања о проблемима у матичној политичкој организацији.

Избегавање да се појави на седници Централне отаџбинске управе, када се одлучивало о Николићевој судбини у странци, речито говори да се ради о особи која у одлучујућим моментима нема довољно храбрости, погрешно је редукујући на туче са мангупима и навијачке макљаже.

Потом је следила још већа грешка. Вучић је сазвао конференцију за новинаре и изјавио да се привремено повлачи из политике, набрајајући при томе, разновразне послове којима би могао да се бави и тако привређује за себе и породицу. У медијима су се појавиле шпекулације о дужини трајања тог повлачења – у сваком случају, говорило се о годинама. Али, не лези враже, Вучић је, попут неизлечивог овисника о наркотицима, "апстинирао од политике" свега двадесетак дана. Тиме се најављено "привремено повлачење" претворило у шегачење с јавношћу, у лоше режирану латиноамеричку серију, у којој су се, после много "мистерија" и "перипетија" поново заједно нашли, у срећном завршетку, политички "отац и син". Таквим потезима, наудио је само себи и ником више. Ако се већ врло рано, након сукоба у странци, определио за Томислава Николића (на шта има пуно право), морао је онда то и јавно да саопшти, затим, да се појави на седници Централне отаџбинске управе, и подели заједно са Николићем и његовим присталицама, све непријатности које прате одлазак из једне политичке организације. Овако, пружио је довољно "материјала", како својим бившим саборцима из СРС-а, тако и другим политичким опонентима, да га због овог "зечјег" понашања прозивају и праве доскочице на његов рачун. Након изјаве Драгана Ђиласа, да би било штета да његов највећи конкурент на градским изборима напусти политику, Вучић би морао да се запита шта то заправо значи.

Дакле, колико ће још Николић и Вучић, сада већ "дугопругаши" наше политичке сцене, "трчати" предизборних и других кругова? Ако избора не буде скоро, а чини се, да ће бити баш тако, за Томислава Николића, неулазак СНС-а у владу након наредног гласања за српски парламент, биће недвосмислен сигнал да је време за политичку пензију (сваки политички ангажман после тога било би мучење и за њега и за оне око њега). Још ако се ускоро врати Војислав Шешељ, од кога иначе очекује само увреде и ружне речи, за њега ће бављење политиком постати још теже и неподношљивије. Вучић се онда природно намеће као Николићев наследник, с обзиром на њихову блискост и Вучићев рејтинг. Осим тога, најбоље животно доба, а истовремено и дуг политички стаж, иду свакако Вучићу у прилог. Дакле, Вучићево бављење политиком могло би бити знатно дуже. Међутим, након што се расцепила странка за коју су многи мислили да је тврђа од гранита, ниједна се опција више не може искључити нити занемарити. Можда Александар Вучић након извесног времена открије да је ипак боље бавити се преводилаштвом или бити брокер...

Сви остали у СНС-у су, по свом потенцијалу и медијској атрактивности, далеко иза њих двојице. Иначе, карактеристична је чињеница, да су међу првима "сидро из радикала подигли" управо они функционери који су се кроз политички ангажман у СРС-у понајвише финансијски, стамбено и материјално обезбедили (Николић, Вучић, Мирковић и још понеки). Занимљиви су позиви Маји Гојковић да се придружи напредњацима, иако се њен однос према Николићу и Вучићу током јануарских председничких избора не би могао назвати коректним. Можда то говори о великодушности ове двојице, али, ако је то тако, онда би био ред да се, као једној од "жртава" Шешељевог нетолеранције, позив за приступање упути и Ради Трајковић са Косова. Било како било, у неком краћем периоду (неколико година) Томислав Николић ће се још активно бавити политиком, све док га не сустигне умор или неуспех у преузимању власти. Вучић се потом намеће као следеће логично решење за лидера, међутим, питање је колико он може, с обзиром на медијску «потрошеност», да успе у ономе што је остало недохватљиво његовом политичком учитељу.

За обојицу је изгледа, иако пун ризика, једини могући пут ка освајању власти – постепено и што мање приметно претварање СНС-а у другу велику "системску" партију, која ће са ДС-ом делити нека кључна политичка убеђења и погледе на свет.

Summa summarum

Да је Томислав Николић изашао из радикала много раније (још ономад када је хтео да се странка ратосиља идеје Велике Србије), или пре неколико година, или да се стрпео још неколико месеци, да се сачека и види шта ће од ове Србије уопште остати, све би било боље и по њега, и за радикале, и за Србију. Овако, изабран је незгодан и непримерен термин за све актере ове "драме", изузев за владајућу странку, њеног председника и западне "пријатеље". Уколико одржи и делима поткрепи националистичку реторику, СНС ће бити једна од више национално опредељених странака, можда нешто јача од њих, али свакако не одлучујући фактор у српској политици.

Након Николићевог одбијања да се врате посланички мандати СРС-у, тешко је замислити у догледној будућности, радикале и напредњаке у "заједничком строју". Такође може бити проблематичан и однос са ДСС-ом. Дакле, математички гледано, и ако ствари у српској политици процењујемо аршинима фундаменталних националних интереса, прављење нове странке на овај начин и у ово време, за "српску ствар" (очување Србије, односно њен физички опстанак у овим међународним границама) је чист минус. Једноставније речено, ако су искрене Николићеве речи да не види себе у истој комбинацији са Борисом Тадићем, и ако изузмемо радикале (чак и у најлошијој варијанти по њих – пуки прелазак цензуса), да ли је заиста реално да напредњаци освоје толико много гласова да могу сами, са рецимо ДСС-ом, да формирају наредну српску владу суверенистичког усмерења?

Међутим, постоји и друга, у овом тексту већ разматрана опција. Под покровитељством Запада, одлучено је рецимо, да се очува "систем" у Србији (потпуна вазализација и унутрашње дробљење), и један потпорни стуб већ постоји (ДС са својим сателитима – Г17 плус-ом, СПС-ом, аутономашима, мањинским странкама и ЛДП-ом). Други потпорни стуб била би Српска напредна странка у шеми која већ функционише са Милорадом Додиком у Републици Српској. Од када је његова странка доминантна у српском ентитету, стално се подгрева патриотска атмосфера са причама о самосталности РС, расписивању референдума, вештачкој творевини БиХ, док с друге стране, у реалности, Република Српска има овлашћења мање него икад и тренд ка њеном потпуном укидању чини се иреверзибилан. Просто речено, Додик је "јак" само на речима, док «на делу» ствари стоје сасвим супротно.

Постоји врло реална могућност да се исто деси и у Србији са СНС-ом (јака национална и социјална реторика и фактичко мирење са стањем на терену). Уложио би се позамашан новац у њено медијско дотеривање, другачији наступ и формирање идентитета. Тако би се, уз знатну интервенцију са стране (богатих појединаца, а можда и страних чинилаца) креирала "нормална" Србија и добио други потпорни стуб "система". Ове две велике странке (ДС и СНС) могле би се онда мирно и без икаквих

трзавица смењивати на власти, пошто се суштински, не би уопште разликовале једна од друге. Свако њихово међусобно супротстављање остало би у домену вербалног препуцавања. Опозицију би чинили "анемични" Коштуница, "луди" Шешељ и по потреби, и да би било све скупа занимљивије, ексцентрични Чедомир Јовановић. Томислав Николић најављује да жели "нормалну и стабилну" Србију, па је ред да се приупита, је ли можда замислио да то функционише на овај начин?

P.S. Било би погрешно схватити овај текст као анализу pro Шешељ - contra Николић. Прошле године, када је Томислав Николић био изабран за председника српског парламента, дигла се "кука и мотика" на његов избор, и била је покренута права пропагандна хистерија која је након неколико дана уродила плодом – Николић је замењен "подобним" Оливером Дулићем. Неких деведесет одсто српских електронских и штампаних медија тада се прикључило овој хајци, коју су успут подстрекивали и високи европски званичници. Након тога, током лета сам одлучио да напишем медијску анализу писања дела домаће штампе о Николићевом избору, под насловом "Пропагандни блицкриг у Србији". Учинио сам то из два разлога. Први, да би се показало како у Србији нема праве демократске атмосфере, и да у случају "погрешног избора" важи принцип медијског линча. Други разлог је у томе, што у таквим ситуацијама, када је неко информативно неупоредиво инфериорнији, морал и осећај солидарности и правичности налажу да будете са оним ко је слабији.

"Званична" верзија одласка Томислава Николића из СРС-а постала ми је оног момента сумњива, када је он почео да добија ударне термине по свим великим и локалним телевизијама, када су све дневне новине, од "Правде" до "Блица", и од "Курира" до "Данаса", почеле да му пружају неупоредиво више простора, него његовим опонентима који су остали привржени Шешељу, или другим речима, када су сви почели да "дувају у исту фрулу". Осим тога, ових дана полемисати са Шешељем, делити му "пацке" и причати да је "пореметио" са свешћу, када је у затвору, и када никако не може лично да парира, значи за мене само једно – он је сада та неупоредиво слабија страна. Иначе, према њему лично, немам никаквих сентимената. Када се буде вратио из Хага и укључио у политички живот, биће времена и прилике да се и он и његова партија подвргну оштрој критици. Сада га "ударати", док је "везаних руку", једноставно нема смисла.

Фусноте:

1. Текст је написан пре оснивачке скупштине Српске напредне странке. [[^](#)] 2. Велика Србија, бр. 3246, септембар 2008, стр. 14.

[
[^](#)
—

"Дестиловани" радикали

Пише: Небојша Вуковић
петак, 24 октобар 2008 10:40

]

3. Правда, 23. септембар, интервју са Небојшом Стефановићем: СРС је убила сујета, стр. 4.

[
[^](#)
]

4. http://www.nspm.org.yu/koment_2007/2007_neklesa1.htm

[
[^](#)
]

5. www.nspm.rs: преузет интервју са Александром Вучићем из НИИ-а: Три пута смо јачи од СРС.

[
[^](#)
]

6. Велика Србија, бр. 3246, оп. cit. стр. 13.

[
[^](#)
]

7. Александр С. Панарин, Стратегическая нестабильность в XXI веке, Алгоритм, Москва, 2004, стр. 349.

[
[^](#)
]

8. www.nspm.rs: Преузет интервју са Александром Вучићем из НИИ-а: Три пута смо јачи од СРС.

[
[^](#)
]

"Дестиловани" радикали

Пише: Небојша Вуковић
петак, 24 октобар 2008 10:40

]